

**DET KONGELIGE
HELSEDEPARTEMENT**

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Deres ref
200303371-1

Vår ref
03/02300 AM

Dato
20.08.2003

HØRINGSBREV – RAPPORT FRA AUDA – ”ARBEIDSGRUPPEN MOT ULOVLIGE DIREKTE ANSKAFFELSER”

Vi viser til høringsbrev hit om saken av 19. mai 2003.

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite anførte i Innst. S. nr. 101 (2001-2002) til Dok. Nr. 1 (2001-2002) til statsregnskapet for 2000 under komiteens generelle merknader følgende:

”Komiteen ser videre alvorlig på at flere kontroller som er gjennomført på anskaffelsesområdet, viser manglende etterlevelse av regelverket for offentlige anskaffelser, både det nasjonale regelverk og EØS-reglene. Komiteen vil understreke betydningen av at regelverket blir etterlevet og forutsetter at de nødvendige tiltak blir iverksatt for å rette opp de påpekte forhold. Komiteen ber Regjeringen om en generell redegjørelse for omfanget av manglende etterlevelse av regelverket for offentlige anskaffelser”.

Nærings- og handelsdepartementet valgte på denne bakgrunn å nedsette en arbeidsgruppe for å vurdere om gjeldende sanksjonsregler i lov om offentlige anskaffelser var tilstrekkelige til å motvirke ulovlige direkteanskaffelser, eller om det bør innføres nye sanksjonsmekanismer.

Imidlertid pekte Riksrevisjonen på manglende kompetanse og rutiner for oppfølging av det dagjeldende regelverket for statlig sektor. Helsedepartementet mener også at det i arbeidet med å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges, primært må satse på kompetanseheving og tilrettelegging av gode rutiner, ikke straffereaksjoner.

En mulig årsak til at innkjøpsbestemmelsene ikke overholdes kan for eksempel være mangel på interne ressurser. I mange tilfeller kommer innsparingene til gode for fagkapitler og prosjekter, men ikke for den interne driften av virksomheten. Det bør derfor vurderes en måte som sikrer nok ressurser til å foreta anskaffelsene på riktig måte – enten gjennom bevilgninger eller gjennom incentivordninger.

Hva er en ulovlig direkteanskaffelse?

Anskaffelser skal foretas ved åpen eller begrenset anbudskonkurranse eller ved konkurranse med forhandlinger. Direkte anskaffelse kan likevel benyttes når vilkårene i forskriftenes § 11-2 Direkte anskaffelse er oppfylt. En direkteanskaffelse er en anskaffelse som skjer ved direkte henvendelse til en eller flere leverandører uten forutgående kunngjøring. Det praktisk viktigste tilfellet hvor direkteanskaffelser vil være aktuelt er hvor prisen på anskaffelsen ikke overstiger kr. 200 000 eks. mva.

Dersom anskaffelsen omfattes av anskaffelsesregelverket og foretas ved direkte kontakt med en eller flere leverandører til tross for at anskaffelsen ikke faller inn under de ovenfor nevnte unntaksbestemmelser, er anskaffelsen å betrakte som en ulovlig direkteanskaffelse.

Klagenemnda for offentlige anskaffelser

Fra 1. januar 2003 er det opprettet en klagenemnd Kofa, som skal behandle klager over brudd på anskaffelsesregelverket, med sikte på å løse konfliktene utenomrettslig. Klage til Klagenemnda må gjelde unnlater, handlinger eller beslutninger under gjennomføring av anskaffelser etter anskaffelsesregelverket.

Klagenemnda kan bare prøve lovmessigheten av unnlatsen, handlingen eller beslutningen.

For mai måned kan en under www.kofa.no finne 15 innkomne saker som gjelder sykehus, kommuner, fylkeskommuner, statlige foretak, statsvirksomheter og ett departement. Bare 2 av de 15 sakene gjelder, så vidt vi kan se, ulovlige direkteanskaffelser.

EU/EØS rett

Når det gjelder rettstilstanden innenfor EU/EØS, er Norge gjennom EØS avtalen forpliktet til å innføre regler om overprøving og erstatning, jf. EUs håndhevelsesdirektiver.

Direktivene avgjør ikke hvordan spørsmålet om lovstridig kontraktstildeling skal håndteres, men overlater dette til nasjonal rett.

EUs håndhevelsesdirektiv inneholder ingen særskilte sanksjonsmekanismer for ulovlige direkteanskaffelser og så vidt vi kan se har heller ingen land i området innført særskilte sanksjonsmekanismer.

Andre tiltak enn sanksjonsregler

Nye sanksjonsmekanismer er ikke veien å gå. Som arbeidsgruppen selv påpeker må en anta at offentlige organer er innstilt på å overholde regelverket og arbeidsgruppen lister i kapittel IV opp sterke eksisterende sanksjonsmuligheter som for eksempel tjenestilige sanksjoner rettet mot enkeltpersoner dersom de ikke følger anskaffelsesregelverket.

I offentlige virksomheter hvor innkjøpene ofte foregår desentralt vil det, med unntak for de tilfellene det eksisterer rammeavtaler, åpenbart være behov for opplysning, opplæring, støttesystemer og rutiner som sikrer at anskaffelsesprosessen blir korrekt og dokumentert.

Bruk av DepKjøp for departementene

Fra 1. januar 2003 ble det etablert en ny innkjøpstjeneste i Statens forvaltningstjeneste for departementsfellesskapet DepKjøp. DepKjøp skal være en aktiv bidragsyter når det gjelder å sikre riktig forståelse og etterlevelse av regelverk m.v.

DepKjøp vurderer å etablere et støttesystem for anskaffelser. De fleste departementer bruker i dag ulike systemer/rutiner for anskaffelser. Det antas at det vil være hensiktsmessig med et felles webbasert system som er enkelt og intuitivt og som saksbehandlerne i departementene kan bruke når de skal foreta innkjøp. Et godt støttesystem bør kunne håndtere en del av den usikkerheten som mange innkjøpere føler i forhold til

prosess og regelverk. Både OED og HD har anskaffet elektronisk innkjøpsstøttesystem. HD har for sin del oppfordret til utstrakt bruk av DepKjøp ved anskaffelser av noe størrelse.

I tillegg kommer rådgivning, kurs/opplæring og fellesavtaler.

Helsedepartementet har etablert en felles innkjøpstjeneste for helseforetakene for å forbedre kvaliteten og få mer effektive innkjøp innenfor sektoren

Andre statsvirksomheter som ikke har egen innkjøpskompetanse

Finansdepartementets planlagte senter for statlig økonomistyring må ligge godt til rette for å kunne utvikle støtte til mindre statsvirksomheter rundt om i landet etter samme opplegget som DepKjøp planlegges å få for departementsfellesskapet.

Kommunesektoren

Her må det også ligge til rette for rådgivning gjennom Kommunenes sentralforbund.

Forenkling

Helsedepartementet støtter mindretallet i gruppen, som tilsier at grensen for bruk av anskaffelsesprotokoller er kr. 200 000, da det ellers vil føre til uforholdsmessig stor arbeidsbelastning. Uansett er det viktig at både anskaffelsesprotoller og kunngjøring kan gjøres så enkelt som mulig.

Konklusjon

Etter arbeidsgrupped medlemmet advokat Fanny Platou Ambles (Regjeringsadvokaten) oppfatning bør en nærmere kartlegging av årsakene til at det foretas ulovlige direkteanskaffelser foretas før det besluttes hvilke tiltak – herunder sanksjoner – som eventuelt skal settes i verk.

Helsedepartementet slutter seg til denne uttalelse og vil tilføye at en også bør avvente en vurdering av effekten av de tiltakene som er nevnt foran, før eventuelle sanksjoner settes i verk. Vi vil igjen understreke behovet for opplysning, opplæring, støttesystemer og rutiner som sikrer at anskaffelsesprosessen blir korrekt og dokumentert. Helsedepartementet mener det er viktig å få igangsatt dette arbeidet så snart som mulig.

Helsedepartementet vil også minne om at for de forsettlige og grovt uaktsomme brudd på anskaffelsesregelverket vil sanksjoner både etter str. §§ 112 og 113 og etter tjenestemannsloven kunne være aktuelle. Det finnes således allerede straffebestemmelser for de grove tilfellene.

Med hilsen

Andreas Bjelde e.f.
avdelingsdirektør

Arnt Myhrer
seniorrådgiver